

По-четверте, у ч. 3 ст. 241 КПК України прямо передбачено, що «застосування примусу допускається лише у межах, необхідних для досягнення мети освідування».

По-п'яте, про проведення освідування складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу, копія якого надається особі, освідування якої здійснювалося (ч. 4 ст. 241 КПК України).

У попередній редакції статті 241 КПК України копія протоколу освідування надавалася лише особі, освідування якої проводилося примусово.

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології
Харківського національного університету внутрішніх справ;
провідний фахівець з організації наукової роботи відділу
забезпечення діяльності центру Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3348-3331>*

Сергій Олександрович СТРІЛЕЦЬ,

*старший судовий експерт сектору трасологічних досліджень відділу
криміналістичних видів досліджень Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2598-5008>*

ОКРЕМІ МЕТОДИ СУДОВО-ЕКПЕРТНОЇ ФОТОГРАФІЇ

У судово-дослідницькій (експертній) фотографії, поряд із методами фіксуєної зйомки використовуються також спеціальні фотографічні методи, що застосовуються при проведенні судових експертиз: мікрофотозйомка, порівняльна зйомка (як підвід мікрофотозйомки), контрастна зйомка, кольороподільна зйомка, зйомка в інфрачервоних променях, зйомка в ультрафіолетових променях, зйомка в рентгенівських променях, високошвидкісна зйомка.

1. Мікрофотозйомка – це спеціальний фотографічний метод, який використовується в дослідницькій фотографії і дозволяє отримати збільшені зображення об'єктів або деталей об'єктів, недоступних неозброєному оку. Мікрофотозйомка здійснюється через різні мікроскопи, у тому числі й електронні. При мікрофотозйомці зображення об'єкта утворюється оптичною системою мікроскопа (наприклад, МБС-10, МБС-12). Наразі для мікрофотозйомки використову-

ються сучасні стереомікроскопи (наприклад, Leica S 9i), які є складовою частиною комп'ютерного комплексу з відповідним програмним забезпеченням [1]. Мікрофотозйомка використовується в судово-балістичній експертизі при фотографуванні слідів полів нарізів на оболонці кулі, в трасологічній для фотографування слідів розрізу, розрубу, в технічній експертизі документів при фотографуванні відтисків печаток та штампів, судово-почеркознавчій експертизі для фотографування окремих ділянок букв, цифр, штрихів і т. ін.

2. Порівняльна зйомка – це різновид фотографічного методу мікрофотозйомки, який полягає у зйомці об'єктів з метою подальшого порівняльного дослідження отриманих зображень для їх ідентифікації. Може застосовуватися з попереднім методом, шляхом використання порівняльних мікроскопів (наприклад, ЕС-1). Порівняльні (криміналістичні) мікроскопи використовуються для перегляду двох зображень з об'єктів одночасно. Важливо щоб зображення двох об'єктів, що досліджуються були бути виконані в одному полі, одному масштабі, однакових умовах і в одному ракурсі, для ілюстрації подальшого порівняльного дослідження на фототаблиці, де вони подаються у вигляді однієї суміщеної фотографії. Найчастіше порівняльна зйомка використовується в трасологічних і балістичних дослідженнях.

3. Контрастна зйомка- це спеціальний фотографічний метод зйомки та обробки отриманих знімків, який дозволяє отримувати зображення підвищеної контрастності. За допомогою контрастної зйомки можна виділити слабковидимі або невидимі деталі (наприклад, малоконтрастні сліди пальців рук при дактилоскопічному дослідженні, трасологічному дослідженні слідів рукавичок, слідів взуття). Часто використовується при проведенні технічної експертизи документів для виявлення слідів підчищення, дописування і т. п.

4. Кольороподільна зйомка - це спеціальний фотографічний метод зйомки, який полягає у підсиленні або послабленні контрасту між об'єктами, які мають слабковидиму або невидиму для очей різницю в кольорі. Використовується при проведенні технічної експертизи документів з метою виявлення (відновлення) невидимих, згаслих, змитих, витравлених текстів, а також виявлення інших ознак часткової підробки документів (дописування, домальовування). Слід зауважити, що цей метод в його первісному вигляді майже не використовується, оскільки більш зручним є використання зйомки в ультрафіолетових променях, в інфрачервоних та деяких інших.

5. Зйомка в інфрачервоних променях - це спеціальний фотографічний метод зйомки, який полягає у фотозйомці об'єкта, який

освітлюється тепловими променями (використовуються потужні (500-1000 Вт) джерела інфрачервоного випромінювання - ртутні лампи надвисокого тиску). Використовується при проведенні технічної експертизи документів (відновлення невидимих, згаслих, змитих, витравлених текстів), балістичної експертизи (для виявлення слідів пострілу і зберігання зброї) та інших. Наприклад, у галузі технічного дослідження документів і почерку використовується телевізійний спектральний люмінесцентний мікроскоп Регула 5001, призначений для експертно-криміналістичних досліджень матеріалів, документів, грошових знаків і цінних паперів та для контролю їх автентичності [2]. За його допомогою проводиться дослідження об'єктів при збільшенні від 1 до 140 крат у блакитній, зеленій, жовтій, червоній частинах видимого діапазону та в двох частинах інфрачервоного діапазону при різному положенні освітлювачів щодо робочої поверхні.

6. Зйомка в ультрафіолетових променях - це спеціальний фотографічний метод зйомки, який полягає у одержанні фотозображення об'єктів та їх ознак з використанням ультрафіолетових променів, що не спостерігаються у видимому світлі. Використовується при проведенні експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження хімічного складу барвників на документі, виявлення слідів горючих рідин), також для технічної експертизи документів (відновлення невидимих, згаслих, змитих, витравлених текстів), біологічні дослідження (виявлення біологічних слідів людини і тварин).

7. Зйомка в рентгенівських променях - це спеціальний фотографічний метод зйомки, який полягає у отриманні тіньового зображення за рахунок дії на фотоматеріал рентгенівських променів, які пройшли крізь сфотографований об'єкт. Дозволяє отримати тіньове зображення об'єктів (властивостей), які знаходяться за певною перешкодою, для чого застосовують спеціальні рентгенівські установки. Використовується при проведенні трасологічних експертиз (дослідження внутрішньої будови замків та замикальних пристроїв до їх розбирання), балістичної експертизи (дослідження внутрішньої будови частин вогнепальної зброї).

8. Високошвидкісна зйомка - це спеціальний фотографічний метод зйомки з ефектом сповільнення, який дозволяє сповільнити рух на екрані та розглянути його у всіх подробицях. Використовується при проведенні вибухотехнічних досліджень (фіксація динаміки вибуху), балістичних досліджень (зображення кулі в польоті).

Таким чином, використання методів судово-експертної фотографії дозволяє забезпечувати: правильну фіксацію загального виду

та стану наданих на дослідження об'єктів; ілюстрацію різного роду досліджень, їх наочності та правильного сприйняття; значне розширення можливостей людського зору, що в свою чергу сприяє підвищенню якості проведення експертиз та ефективності розслідування в цілому.

Список бібліографічних посилань: 1. Стереомікроскопи Leica Microsystems – вибор №1 для криміналістических лабораторій. URL: <https://alt.ua/ru/blog-ru/stereomikroskop-leica-s9i-dlya-kriminalisticheskikh-laboratorij> **2.** Regula 5001MK.01 Мікроскоп спектральний люмінесцентний URL: http://es-trade.kiev.ua/uk/spectral-luminescent-microscope-regula_5001mk_01.6X6KFt/

Юрій Вікторович ЛУК'ЯНЕНКО,

кандидат юридичних наук,

начальник Липоводолінського відділу

Роменської окружної прокуратури Сумської області

МІЖНАРОДНІ КРИМІНАЛЬНІ ІНСТИТУЦІЇ ТА ЇХ ЮРИСДИКЦІЯ В УКРАЇНІ

Протиправні дії проти українського народу та нашої держави потребують належної правової оцінки, засудження винних осіб, засудження держави-агресора, стягнення завданої шкоди, сплати сатисфакції і т.д. Очевидним є те, що наявними правовими механізмами в українській кримінальній юрисдикції вказану мету не можливо досягти.

У свій час, для того, щоб відбувся Нюрнберзький процес практично наприкінці Другої світової війни країнами коаліції на Лондонській конференції був прийнятий статус Міжнародного військового трибуналу, що надало змогу засудити частину військово-політичного керівництва Германії.

На думку автора, наразі наявне в Україні кримінальне процесуальне законодавства не надає можливість притягнути до відповідальності за протиправні дії, які здійснюється на території України, таких суб'єктів, які, наприклад не перебувають на території держави, не має змоги реально стягнути грошові кошти із країни-агресора, реально притягнути до відповідальності вище військово-політичне керівництво країни-агресора.

Наукові дослідження щодо притягнення до кримінальної відповідальності міжнародними кримінальними інституціями у своїх ро-